

FJELL OG VIDDE

Gløtt fra landmålerlivet

Erling Bjørstad

I. LANDMÅLERLIV

Sommer etter sommer lever landmåleren fjellets og viddas frie liv. Teltene hans står som hvite prikker i fjellbandet, på sætervanger eller ved vann og loner inne på flyen, men ofte reises de så langt inne i villfjellet, at det er vanskelig å tufte dem for stein og blokker.

Det er bittesmå samfunn som gjemmer sig bak disse teltene, samfunn som er friere enn de fleste og kanskje også lykkeligere. Menneskelige maktbud når sjelden fram, men til gjengjeld reguleres livsformen så meget sterkere av værrets luner og ikke minst av arbeidets tradisjon. Ingen vet hvem som skapte den, men den bæres videre av de erfarne og de unge går villig i mestrenes fotspor. Den anerkjender ikke menneskelige og guddommelige påbud om hverdag og helligdag, men avstemmer både dagsrytmen og tidens deling til naturbunne krefter og den ytterste utnyttelse av godværsdagen langt utover lyst og ønske. Det er arbeidets glede som gjør ham lykkelig på varme solskinnsdager, og det er arbeidets plikt som binder ham til toppen, når han er halvdød av kulde. Men i regn og skodde og snøsklett ligger han i soveposen og finner dagene lange. Og det hender ofte.

Naturens storhet og skjønnhet nyder han helst i stille timer ved morgen og kvell og under korte raster, når kjelen puttrer og det lukter brent einer og stekt flesk. Ellers blir skaperverket et geometrisk studieobjekt, som fyller ham med travle tanker. Han må omskape fjellformene til kurver, som andre skal vasse i, og han må bringe orden i vannsystemet, selv om det har

et sammensatt vesen og et merkverdig forløp, og tråkk og veier må han granske for å finne begynnelsen og enden.

Han føler et møte med sit kall, når han er den første som drar far over vidda, og han er heller ikke uvillig til å følge slæpene og de gamle nullinger, der de eldste gikk foran, enten fordi de hadde forsett seg på fjellet eller var bundet til det ved yrke og næring. Han føler sig hjemme blant fegjetere, lapper og heifolk som ligger på myrslått om høsten og han blir kjennt-mendenes ven. Men de må være gamle nokk til å huske stedsnavnene slik som de ble skapt av jegere og fiskere i primitive buer, og de må kunne peke på steinene, som er lagt opp til rettleiding for dem som for fjelleis fra bygd til bygd. Men på turistveier og turisthytter føler han sig rotløs, fordi han faller ut av bildet.

Han lever sig inn i dyrenes og fuglenes liv. Den lyst som lå ham i blodet til å drepe og utrydde forsvinner etterhvert, fordi han ikke vil gjøre sin egen verden fattigere enn den er. Blask av storfugl, århanebulder og fjellpipens klagende toner, den flyktende villgås og hauken som står som en prikk over tinden blir kjære livsbud som gir dagen stemning og innhold. Men når en jerv eller en gaupe er frekk nokk til å krydse hans sti, ja da hender det nokk at han sender en vemodig tanke til bøssen, som ligger i teltet.

Han misunder botanikeren som kan hitte rede i blomstenes og vekstenes mylder, og han ønsker han kunde være geolog og forstå hvorledes det hele er blit til. I steden blir han gående rundt i sin fattigdom og titte på det utenifra.

Assistentene blir hans miljø i et langt liv. Mange har følt kaldet, men få er utvalgt, og idealtypen er ennu ikke funnet. Den som nærmer sig fulkommenheten er han som i materiel henseende kan skape meget av lite, som bærer sin byrde med villighet og oprett rygg og bevarer smilet til det siste.

Etterhvert blir alle mennesketyper representert: intellektuelle, ulærte bumerkemenn, livsfjerne drømmere og livsnære skjørtejegere, lofotfiskere, tømmerhuggere, rengjetere, lapper, jegere, fangstmenn, folk med forstann og folk så upraktiske at det har ført i den rene fortapelse. Ut av massen skiler de utvalgte sig: Olaf, Kristian, Adam, Lebesbymanden og nogen flere. Kristian og Olaf var brødre, den ene lærer, den anden lofotfisker, folk som jeg kunde satt min siste bukseknapp på og været sikker på å

vinne. Anton Lebesby var assistent i 40 år og hadde bareden feil at han ikke vasket sig og spiste med fingrene. Adam var lapp og en kilde til mange funderinger. Nogen jevnbyrdig ble han dog ikke. De går igjen i mange historier disse navnene.

Ellers bevares de sterkeste inntrykk fra naturens storhet og mangfoldighet, fra stemningene ved bålet og de solvarme dages glans. Men også fra slitets møye og kanskje allermest fra de uforutseede hendelsers mangfoldighet. Ofte ble de en redsel uten like, men ennå oftere ble de dagens smil. De var uundgåelige i den livsform som virksomheten skapte, og ble skilletegnene i døgnetts tekst.